

nyektől függ. Azt a tényezőt, amely a külső körülmények következtében az élet folyamán létrejön, conditionak nevezzük. Ezek szerint az egyes emberek, ahogy előttünk megjelennek, megváltoztathatatlan (constitutionalis) és állandóan változó (conditionalis) testi és lelki tulajdonságokból vannak összetéve. Ha az embereket typosokra akarjuk osztani, akkor a fentiek értelmében különbséget kell tennünk a constitutiós, megváltoztathatatlan typos, az úgynevezett genotypus és az előttünk megjelenő, tehát külső körülmények által is befolyásolt és így változó megjelenési alak (phaenotypus) között.

A constitutio szempontjából a kutatók sokféle csoportosítást végeztek különböző szempontok szerint. A csoportosítás igen nehéz, mert a különböző tulajdonságokból összetett embereknek mindegyike más és más, s így úgyszólván annyiféle constitutio van, ahány ember. De a kérdés tanulmányozása céljából mégis szükség van bizonyos keretekre. A mi felfogásunk szerint a nők háromféle: nőies, férfias, és gyermeki testi és lelki tulajdonságokból vannak összetéve. Ezen tulajdonságok keveredési aránya alapján a következő csoportokat (typosokat) állítjuk fel: 1. nőies, 2. túlkövér, 3. katonás, 4. fiús, 5. erőtlen vagy petyhüdt és 6. átmeneti tyпуст. A jellegzetes tulajdonságokra vonatkozóan az elnevezés, amely éppen a tulajdonságok alapján állapítottatott meg, mindent megmond. A constitutiós vizsgálatoknak a gyógyítás szempontjából is beláthatatlan jelentőségük van. Ha azt akarjuk, hogy a magyarság körében az erőtlen nemzedékek sorozata álljon elő, akkor az alföldi (szegedi és debreceni) egyetemi orvosi intézetek részéről az alkotviszonyok megállapítása és kutatása rendkívül fontos feladat.

Dr. Berecz János.

Terheltség és szaporodás szeged-környéki alkoholista családokban.

Nemzeti létünk szempontjából szomorú jelenség a születések számának nagymérvű apadása. Ez az apadás nemcsak mennyiségi, hanem milyenségi természetű is, mert éppen a faj szempontjából legkívánatosabb rétegek korlátozzák gyermekeik számát s maholnap a helyzet csakugyan olyan, hogy már csak azokban a családokban nem csökken a születések száma, akik vagy nem látják a társadalmi emelkedés és gyermekszám közti összefüggést, vagy akiknél a társadalmi és erkölcsi lelkiismeret hiánya miatt a gyermeknevelés gondot nem okoz, vagy végül

akiknek a praeventio és az erőszakos beavatkozás igénybevétele nem áll módjukban. Ide tartoznak a bűnözők, az alkoholisták és a psychopathiásan terheltek. Köztudomás szerint alkoholos mámor szerepel a törvénytelen születések leggyakoribb oka között; de mint már amerikai és német eugenikusok kimutatták, az alkoholisták törvényes házasságaiban is átlagnál magasabb a gyermekszám.

Magam a szegedi ideg- és elmegyógyászati klinika (Igazgató: Dr. Miskolczy Dezső egyetemi tanár) 10 esztendei alkoholista beteganyagának családi adatait kutattam fel és pedig olyképen, hogy azoknak nemcsak általános szaporodásviszonyaira, hanem a megszületett gyermekeknek további sorsára is figyelemmel voltam. 21 megvizsgált családban összesen 133 átlagosan 6,3 gyermeket számláltam, vagyis családonként 2—3 gyermekkel többet, mint amennyi Szeged-környékén szokás. Mindössze négy családban született ötnél kevesebb gyermek, egyébként ötnél több. Majdnem szabálynak mondható, hogy amelyik nemzedékben fokozódik az alkoholizmus, abban emelkedik a születések száma is. (Az Orosz-Szövjet nagy gyermekszaporulatában valószínűleg az alkoholizmus terjedésének is része van.)

Ennek a születési többletnek azonban biológiai értéke semmi. Mindenekelőtt a megszületett gyermekek egy nagy része korán elpusztul. A 21 szegedvidéki család 133 gyermeke közül 56 halt meg fiatal korban (42%); vannak családok, amelyekben 8—10 gyermek közül csak 1—2 maradt életben, mindössze 6 családban nem halt meg egyetlen megszületett gyermek sem.

Azonban nemcsak a nagy gyermekhalandóság (az abortusokat és halvaszületéseket nem is számítva) figyelmeztet az alkoholista családok csökkent biológiai értékére; a megmaradtak nagy része is többé-kevésbé terhelt: alkoholista, idegbeteg, nyomorék. A sok szomorúbbnál-szomorúbb családtörténet közül csak egyet ragadok ki példának: W. Z. dédapának 3 alkoholista fia van; egyiknek egészséges nővel való házasságából 7 gyermeke született, akik közül 2 erősen alkoholista volt; ezek egyike a harctéren elesett, a másik megnősült s a házasságban 2 abortus, 4 halvaszületés és 2 élveszületés történt, a 2 élveszületett közül azonban egyik epilepsiás és vak, a másik már csecsemőkorában elpusztult.

A helyzet tehát összefoglalva az, hogy az alkoholisták családonkénti gyermekszáma 2—3-mal több, mint a szeged-vi-

déki átlag és bár a csecsemő- és gyermekhalandóság közöttük még egyszerűen akkora, mint Szeged vidékén (42%:20%), az életben maradottak, vagyis a születési többlet biológiai értéke semmi, vagy igen csekély, mert nagy része alkoholista, idegbeteg, nyomorék, aki többé, vagy kevésbé a társadalom támogatására, sőt eltartására szorul.

Az eugenikai preventiónak két útja van: 1. megfelelő erkölcsi nevelés az alkoholista szenvedély ellensúlyozására, 2. az egészségesek óvakodása attól, hogy terheltekké, alkoholistákká házassodjanak. Az alkoholisták elkülönítése nem gyógyítás, hanem védekezés számba megy.

Sziráky István.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Berze Nagy János: *Magyar szólásaink és a folklóre.* Bp. 1932. 47 l. 8°. Klly. Ethn. Népelet XLIII. évf.-ból.

A szerző ezen dolgozatában 16 közismert szólásunk rokonságát mutatja ki. Ezen szólásaink nagy része, mint *Tűzről pattant, Halálnak halálával halni, Nem anyától lettél, rózsafán termettél* stb., egyenesen keleti származású, melyeknek rokonai a finn-ugor népek nyelvéből is kimutathatók. Tehát ezen szólásaink gyökerei visszanyúlnak a finn-ugor közösség idejébe, de a néphagyomány az idők folyamán ezerféle változatot teremtett bennük, minden nép a saját énjét vitte bele ezekbe a szólásokba. — Szóláskutatóink szólásfejtése többnyire nem terjedt át a magyarságnak a mostani hazába való betelepülés előtti idejére. A szerző által használt módszer segítségével sok eddig ismeretlen szólásunkra fény fog derülni, vagy egyeseket majd egészen más megvilágításban látunk. Már eddig is rámutatott Kertész Manó néhány tévedésére e füzetben is és az Eth. XL. évf.-ban, e cikksorozat első részében. Evvel a módszerrel sok újat mondhat, csak azért ne vigye túlságba a kitakadást.

T. K.

Inotay Ilona: *A Teleki kódex Szt. Anna legendájának nyelvi földolgozása.* Szeged, 1932. XXXVIII, 97 l. 8°. A szerző kiadása. Kapható a szerzőnél és Szeged Városi Nyomda Rt.

A Teleki kódex eredetije a marosvásárhelyi Teleki-könyvtárban van. Szerzőnk az oláh megszállás miatt nem használhatta az eredeti kódexet, hanem annak Volf-féle kiadását, mely a Nyelvemléktár XII. kötetének utolsó harmadát foglalja el. A Szt. Anna legenda a Teleki kódexnek valamivel több, mint harmada (kb. 50 l.). Latin eredetije Ert. a nyelv- és széptud. kö-